

Varga Bence

MATINÉ

[MIT MONDHATTAM AKKOR?]

2017-02-05 | MIT MONDHATTAM AKKOR?, NOVELLA



– Be vannak ám szarva itt a manusok – hunyorított felém vidáman somolyogva nagyapám.
– De be ám. Csak úgy reszket mindegyik, mint a nyárfalevél – tette hozzá, és még mindig vidáman csillogott a szeme. – Tegnap is, mikor itt ücsörögtem a kertben, jött hozzám egy öreg krapek, letelepedett mellém a padra, pont, mint most te, egy ideig ötölt-hatolt, aztán csak kibökte, hogy mondjak már valamit, szerintem mennyit kéne adni a főorvosnak.

– És mit mondtál?

– Hát, csak vonogattam a vállam. Hogy mit tudom én. Nem is emlékszem, mikor voltam kórházban utoljára. Valamikor a hatvanas években talán. A második infarktusomkor – szusszant egyet. – Akkor határoztam el, hogy abba hagyom a dohányzást. A nagyanyád

csak később tette le a cigarettát. Tudod, mikor?

Tanácsstalanul ingattam a fejem. Őszintén szólva arról sem volt fogalmam, hogy a nagymama valaha dohányzott.

– Amikor te születted. Már jó régóta vágytunk unokára, ő pedig megfogadta, ha egyszer egészséges kisfia születik a lányának, szakít a bagóval. És így is lett. Nem volt vallásos, tudod, nem vagyunk azok. Úgyhogy ő sem fohászodott soha, csak megígérte, hogy abbahagyja, ha te megérkezel. És be is tartotta a szavát.

– Jó asszony – sóhajtottam nagyot.

– De még milyen jó asszony. Remek asszony. Ma már nem teremnek ilyen nők, mint a te nagyanyád – bólogatott az öregúr. – Na és azt mondta az a szegény ágrólszakadt, hogy neki ötezer forintja van. Annyit tudott a nyugdíjából megspórolni. Ő csak annyit tud adni, ez van.

– Hát azzal nem sokra megy itt.

– Szerintem sem. De ha ennyi van neki, nincs mit tenni.

Egy időre csönd lett, a gyöngykavicsban turkáltam a cipőm orrával. Valami hóangyalfélét túrtam, bár lehet, hogy inkább egy kocsi szélvédőjére emlékeztetett, az ablaktörlő két körívével.

– Itt születtem – bökött most a háta mögé nagyapám.

Meglepődtem.



– Itt, a Tömő utcában?

– Itt, bizony. Cudar egy környék volt. Nehéz évek. A háború után, tudod, itt olyan szegények voltak a népek, hogy néha egy-egy bicskás csibész megállított valakit a sarkon, és kényszerítette, hogy levegye a ruháját. Aztán eladta a feketepiacon. Még egy rongyos nadrág meg lóden is érték volt ám akkoriban.

Erősen hegyeztem a fületem. Más öregekkel ellentétben a nagyapám szinte sohasem merengett a múlton. Vagy legalábbis nem mesélt róla. Az emlékeinek foszlányaiból évtizedenként előkerülő kis múlt-fecniket gondosan gyűjtögette mindenki, hátha egyszer kirakhatjuk belőle, ki is volt ő.

– Itt laktam, bizony. Gyerekkoromban itt rohangáltunk. Ezek a düledező házak álltak itt. Nem volt valami fényes élet. Csak amikor moziba mentünk.

Kerek arcát erős vonalakkal lepték be a ráncok, vaskos szemöldöke sörtéje még mindig feketéllett. Volt a lényében valami huncut kacsintás, valami örök jókedv, ezért könnyen képzeltem el rohangáló hátulgombolósna.

– A mozi... Hát ne olyan mozira gondolj, mint amik most vannak.

– Hanem? – kérdeztem óvatosan, nehogy elhallgasson.

– Csak egy nagyobb terem. Lócák, padok, azon ült a közönség, gázlámpák alatt. Kényelmetlen volt, nyomta az ember seggét, a szotyolát mindenki a földre köpködté, a vásznon meg táncolt a Fred Astaire. De mikor kijöttünk a filmről, másnap minden józsefvárosi vagány megvasaltatta a bőrcipője sarkát, aztán úgy szteppelték végig a Mária utcát.

– Te is?

Nem felelt, csak maga elé révedt.

– Akkor már volt hangja a filmnek. Azelőtt a mi kis csóringer mozinkban még csak némafilmek mentek. Ez volt tán az utolsó pesti mozi, ahol még mindig csak némafilmet vetítettek – vakarta meg az állán sercenő borostát.

Mikor megláttam a padon ücsörögve, fel is tűnt. Most először láttam elhanyagoltnak – egy-két napot kihagyhatott a borotválkozásban. Talán először felnőtt életében.

– De nem volt ám pénze a mozinak még zongoristára se. Azokból a jegyárakból nem tellett.

– Hát akkor?



– Hegedűs volt. Az öreg Hirschler bácsi hegedült, esténként három előadást.

– Hegedű? Némafilm alatt? – hitetlenkedtem.

– Bizony, hogy hegedű – csapott a vállamra nagyapám. – Hatvan fillér vót a jegy.

– Hát az nem sok – préseltem ki magamból valami butaságot.

– Annyi vót az ára. Hanem ez a Hirschler a hegedülésen kívül még mást is nagyon szeretett, a kisfröccsöt. Akkoriban úgy volt, hogy egy filmet nem egyben adtak, hanem részletekben. Lefutott a tekercs, akkor a gépésznek cserélni kellett a következőre, amíg

azzal elszöszmötölt, az öregnek pont volt öt perce, hogy átbálgjon a mozival szemközti söntésbe és bedobjon egy fröccsöt.

– Öt perc? Gyerekkoromban nálunk az Óbuda moziban, ha elszakadt a film, a közönség úgy fújolt meg ordibált, meg röhögött, hogy csodálkoztam, a gépész hogy tudja befűzni remegő ujjakkal olyan gyorsan, egy perc alatt a folytatást, hogy elüljön a csatazaj.

Egy pillanatra fellelkesültem, ahogy elmeséltem ezt neki, aztán hirtelen megbántam. Itt most nem az én emlékeim fontosak, hanem hogy ő meséljen.

– Hát ott kibírták az emberek. De csak amíg túlságosan be nem rúgott az öreg. Mert vetítették teszem azt a Megfagyott gyermeket, és akkor a Hirschler az elején még azt hegedülte, hogy tí-da-dí-darám, lassú, szívzaggató, szomorú melódiát, de mikor az ötödik körből jött vissza, már vidáman húzta, hogy Két kicsi kecske baktat a hegyre. És akkor felpattantak a prolik a gyalult padokról, kiköpték a szotyolahéjat, és ordítottak, hogy Hirschler, a kurva anyád, mink hatvan fillérért meg akarunk hatódni!

Nevettünk.

Fújdogált az őszi szellő, a gyöngykavicsba túrt mintázatba hullott is néhány kései levél.

Mit mondhattam akkor?

– A szürkehályog az csak egy szürkehályog. Megyünk mi még moziba, nagyapa – néztem rá.

– Tudom, kisonokám, tudom – felelte, és felállt a hámló festékű, betonba foglalt piros deszkáról. – Menj most már. Megfázol itt nekem.

Félszegen megöleltük egymást, annyira óvatosan, amennyire csak két férfi képes az ilyesmire. Aztán felbotorkált a Tömő utcai szemészeti klinika lépcsőjén, lódenkabátos alakja lassan tűnt el a szemem elől.

kép | fortepan.hu